

Tartuntatautien ilmoittaminen

Ohjeet laboratorioille

Tartuntatautien ilmoittaminen

Ohjeet laboratorioille

C9/2008

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) ohje tartuntatautien ilmoittamisesta C9/2008

Voimaantulo: 1.1.2009

Kumoo aikaisemmat KTL:n tartuntatautien ilmoittamisesta antamat ohjeet.

Jakelu:

mikrobiologisia tutkimuksia tekevät laboratoriot ja STM

Tiedoksi:

sairaanhoitopiirit, lääninhallitukset ja tietosuojavaltuutettu

Tartuntatauti-ilmoituslomakkeiden tilaaminen

Edita Prima Oy

Tuotehallinta

PL 480

00043 EDITA

Puhelin: 020 450 2462, telefaksi: 020 450 2470

Sähköposti: asiakaspalvelu.prima@edita.fi

Lomakkeet ovat tilaajalle maksuttomia.

Julkaisija:

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Mannerheimintie 166

00300 HELSINKI

Puhelin: vaihde 020 610 6000, telefaksi: 020 610 8468

Sähköposti: info@tartuntatautirekisteri.fi

Tartuntatautirekisterin www-sivut: <http://tartuntatautirekisteri.fi>

Kansikuva:

Teemu Möttönen

Kiitokset:

HUSLAB

Suunnittelu:

Edita Press Oy

Paino:

Yliopistopaino Oy

Helsinki 2008

ISBN: 978-951-740-877-6

ISBN: 978-951-740-878-3 (pdf)

ISSN: 1238-5875

Sisältö

TARTUNTATAUTIREKISTERIN RAKENNE JA TOIMINTA.....	4
Tartuntatautien ilmoittamisen ja seurannan tavoitteet.....	4
Tartuntatautien luokittelu.....	4
Ilmoitus- ja rekisteröintijärjestelmän rakenne	5
Tietojen luovuttaminen tartuntatautirekisteristä.....	6
Tilastot	6
Analyysi ja tiedottaminen	6
MIKROBILÖYDÖSTEN ILMOITTAMINEN JA KANTAKOKOELMA	8
Ilmoitettavat löydökset.....	8
Ilmoittaminen.....	8
Kantakokoelmälähete	9
Lähetettävät kannat ja näytteet	9
Muut toimenpiteet.....	10
Laboratorion sähköinen tartuntatauti-ilmoittaminen.....	10
Ilmoitusten salakirjoittaminen ja lähettäminen.....	10
Ilmoitusten siirtäminen tartuntatautirekisteriin ja palaute.....	10

Liite 1.

Tulostettava D-ilmoituslomakkeen täyttöohje sekä lähetettävät kannat ja näytteet

Muut tartuntatautien ilmoittamiseen liittyvät ohjeet löytyvät osoitteesta:
<http://tartuntatautirekisteri.fi>

Seuraavat ilmoittamiseen liittyvät muut ohjeet tai linkit:

Tartuntatautien ilmoittaminen – ohjeet lääkäreille, terveyskeskuksille ja sairaanhoitopiireille

Tartuntatautirekisterin mikrobiluettelo

Tartuntatautirekisterin tautiluettelo

Tartuntatautilaki

Tartuntatautiasetus

Kansanterveyslaitos (KTL) ja Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus (Stakes) yhdistyvät 1.1.2009 lähtien organisaatioksi, jonka nimi on **Terveyden ja hyvinvoinnin laitos**. Kansanterveyslaitosta koskevat eri säädöksiin sisältyvät valtuutukset tartuntatautien seurannassa ja torjunnassa siirtyvät uudelle laitokselle.

TARTUNTATAUTIREKISTERIN RAKENNE JA TOIMINTA

Tartuntatautien ilmoittamisen ja seurannan tavoitteet

Tartuntatautien seurannalla tarkoitetaan jatkuvaa ja järjestelmällistä tiedonkeruuta. Sen avulla tehtävät analyysit ja päätelmät auttavat suunnittelemaan ja toteuttamaan kansanterveyttä koskevia toimia ja arvioimaan niiden tehoa. Infektiotautien tarttuvuuden vuoksi on niiden seurannassa tiettyjä erityispiirteitä, jotka heijastuvat yksityiskohtaisiin tavoitteisiin ja keskeisiin ominaisuuksiin, ks. taulukko 1.

Taulukko 1. Tartuntatautien seurannan tavoitteita ja järjestelmän keskeisiä ominaisuuksia

Havaita

- viiveettä tautitapaukset, jotka edellyttävät pikaista diagnostiikkaa, hoitoa, tartunnan jäljitystä tai torjuntaa koskevia toimenpiteitä
- epidemioita
- ajallisia muutoksia tautitapausten esiintymisessä ja erityispiirteissä

Arvioida

- torjuntatoimien tehoa (mm. rokotusohjelma, väestöseulonnat, kontaminoituneiden elintarvikkeiden poistaminen myynnistä)
- taudin aiheuttaman sairastuvuuden ja kuolleisuuden kokonaismäärää

Tunnistaa

- alueita, joilla ehkäisyyn ja torjuntaan kohdistuvat lisätutkimukset ovat tarpeen

Järjestelmän keskeisiä ominaisuuksia

Herkkyys (sensitiivisyys)

- havaita seurannan kohteena oleva tauti

Tarkkuus (spesifisyys)

- järjestelmään ilmoitettu potilas sairastaa todella seurannan kohteena olevaa tautia

Edustavuus

- tautitapausten edustavuus koko seurannan kohteena olevassa väestössä

Ajantasaisuus

- tietojen keruun ajantasaisuus

Järjestelmän herkkyys ja ajantasaisuus ovat keskeisiä ominaisuuksia silloin, kun pyritään havaitsemaan yksittäisiä merkittäviä tautitapauksia (esim. kurkkumä-

tä, polio) tai epidemioita (esim. salmonella). Toisaalta esimerkiksi tuberkuloosin ja eräiden hepatiittien seurannassa spesifisyys ja tapauksien hyvä edustavuus suhteessa seurattavaan ilmiöön väestössä ovat tavoiteltavampia. Millään yksittäisellä seurantajärjestelmällä ei voida saavuttaa kaikkia seurantatavoitteita.

Nykyinen tartuntatauti-ilmoituksiin perustuva, Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen ylläpitämä valtakunnallinen tartuntatautirekisteri aloitti toimintansa 1.9.1994. Sen toiminta perustuu tartuntatautilakiin (583/1986) ja tartuntatautiasetukseen (786/1986).

Tämä uusittu ohjeistus kattaa valtakunnallisen tartuntatautirekisterin toiminnalliset muutokset, joita aiheuttavat tartuntatautilain ja -asetuksen 1.1.2009 voimaan astuvat muutokset sekä aiemmat tartuntatautiasetuksen muutokset (1376/2006, voimaan 1.1.2007; 1238/2007, voimaan 1.1.2008).

Tartuntatautien luokittelu

Tartuntataudit ja tartuntatauteja aiheuttavat mikrobilöydökset on jaettu tartuntatautien ilmoittamista ja torjuntaa varten tartuntatautiasetuksessa kolmeen luokkaan: (1) yleisvaaralliset tartuntataudit; (2) ilmoitettavat tartuntataudit; ja (3) muut rekisteröitävät mikrobilöydökset. Näissä ohjeissa selvitetään yksityiskohtaisesti ilmoitusvelvollisuus edellä mainituissa ryhmissä.

Kaikkien edellä mainittujen kolmen ryhmän tapauksissa laboratorio on velvollinen ilmoittamaan löydöksestä, joka varmistaa kyseisen taudin. Poikkeuksena ovat yksinomaan kliiniseen epäilyyn perustuva tuberkuloosi, botulismi, variantti Creutzfeldt-Jakobin tauti sekä rokotushoitoon johtanut rabiesaltistus, joissa laboratoriol-

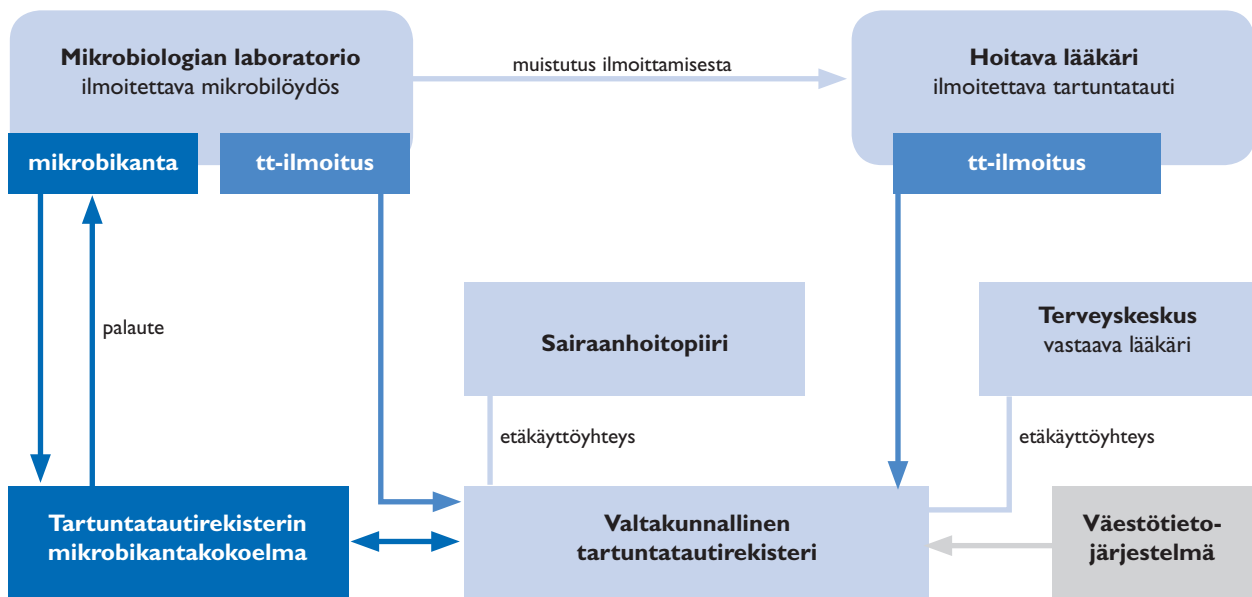
la ei ole ilmoitusvelvollisuutta.

Lääkärin ilmoitusvelvollisuus ei perustu asetuksen tautiryhmittelyyn, vaan osassa asetuksen määrittelemistä yleisvaarallisista ja ilmoitettavista taudeista lääkäri on vapautettu ilmoitusvelvollisuudesta. Muut rekisteröivät mikrobilöydökset -ryhmässä lääkäriellä ei ole ilmoitusvelvollisuutta.

Tartuntatautiasetuksessa annettu luokitus vaikuttaa ilmoitusvelvollisuu-

den lisäksi mahdollisuuteen toteuttaa tahdonvastaista hoitoa (yleisvaaralliset tartuntataudit), hoidon maksullisuuteen potilaalle (yleisvaaralliset ja ilmoitettavat tartuntataudit) tai tulomenetyksen korvattavuuteen, jotka määritellään muissa säädöksissä. Lääkärin ilmoittamisvelvollisuus ei siis liity suoraan valtuutukseen tahdonvastaiseen hoitoon, potilaan mahdollisuuden saada taudin hoito korvauksetta tai saada korvauksia tulomenetyksistä.

Ilmoitus- ja rekisteröintijärjestelmän rakenne

Kuvio 1. Ilmoitus- ja rekisteröintijärjestelmä

Vuoden 2009 alusta lääkärin tartuntatauti-ilmoittaminen muuttuu siten, että lääkärin tartuntatauti-ilmoitus A -lomakkeet lähetetään suoraan Terveyden ja hyvinvoinnin laitokseen (kuvio 1). Muutoksella valmistaudutaan lääkärin sähköiseen tartuntatauti-ilmoittamiseen, joka aloitetaan v. 2009 pilottiprojektissa. Seurannalle tärkeiden mikrobikantojen tai -näytteiden jatkuva lähettäminen Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen asiantuntijalaboratorioihin (tartuntatautirekisterin mikrobikantakokoelma) perustuu tartuntatautirekisteriä koskeviin säädöksiin.

Lomakkeella tehtävien lääkärin ja laboratorion tartuntatauti-ilmoitusten tiedot

tallennetaan keskitetysti Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksessa kolmen arkipäivän kuluessa niiden saapumisesta. Sähköisesti tehdyt laboratorion tartuntatauti-ilmoitukset siirretään tartuntatautirekisterin tietokantaan päivittäin.

Tietojen täydentäminen väestötietojärjestelmästä

Valtakunnallisen tartuntatautirekisterin tietoja täydennetään väestötietojärjestelmästä. Välittömästi täydennettävät tiedot ovat asuinpaikan kunta, kotikunta, syntymähetken kansalaisuus sekä nykyinen kansalaisuus. Myöhemmin täydennetään tiedot, jotka koskevat mahdollista kuolemaa 30 vrk kuluessa.

Tietosuoja ja rekisterin käyttäjät

Tartuntatautirekisterin sisältämien henkilötietojen vuoksi tartuntatauti-ilmoituksen käsittely ja sähköisten rekisteritietojen hallinta toteutetaan huolellista tietosuojaa noudattaen. Järjestelmä on suojattu niin, että vain tartuntatautirekisterin toiminnan ylläpidosta vastaavat pääsevät niihin käsiiksi. Tartuntatautirekisterin ilmoittamis- ja etäkäyttötoiminnoissa tietoliikenne on vahvasti salattua.

Lain 23 a § 1 momentista poistuu maininta alueellisesta tartuntatautirekisteristä, joka on koostunut sairaanhoitopiirissä arkistoiduista paperilomakkeiden kappaleista. Lakiin on lisätty (23 a §) sairaanhoitopiirin velvoite korjata virheellisiä ja täydentää puuttuvia oman sairaanhoitopiirin alueen tietoja tartuntatautirekisterissä.

Sairaanhoitopiirissä nimetään tartuntataudeista vastaava lääkäri sekä sairaanhoitopiirissä ja terveyskeskuksessa ne henkilöt, joilla on työhönsä liittyvä tarve tartuntatautirekisterin tietojen etäkäyttöön.

Tartuntatautirekisterin tietoja ei saa kopioida tai siirtää terveyskeskuksen tai sairaanhoitopiirin potilasrekisteriin tallettavaksi (tartuntatautilaki 23 a §).

Tietojen luovuttaminen tartuntatautirekisteristä

Sairaanhoitopiirin tartuntataudeista vastaava lääkäri ja terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaava lääkäri voivat saada oman alueensa ilmoitustiedot valtakunnallisesta tartuntatautirekisteristä käyttäen salattua www-yhteyttä.

Valtakunnallisesta tartuntatautirekisteristä ei luovuteta jatkuvasti tietoja HIV-tapauksista muualle kuin sairaanhoitopiireihin. Tartuntatautilain perustelujen mukaisesti epidemiaa epäiltäessä HIV-infektoituneiden henkilötietojen luovuttaminen on mahdollista tartuntatautilain 40 a §:n 4. momentin säännösten perusteella.

Sairaanhoitopiirin tartuntataudeista vastaava lääkäri voi luovuttaa valtakunnallisesta tartuntatautirekisteristä saamiaan

tietoja terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaavalle lääkärille siinä laajuudessa kuin se on kunnan tartuntatautien vastustamistyöhön kuuluvien tehtävien vuoksi välttämätöntä.

Valtakunnallisen tartuntatautirekisterin tietoja voidaan luovuttaa tutkimuskäyttöön (tartuntatautilaki 23 b §). Päätöksen tietojen luovutuksesta tekee Terveiden ja hyvinvoinnin laitos kuultuaan tietosuoja-valtuutettua.

Tilastot

Tartuntatautirekisteriin tehtyjen ilmoitusten ja väestötietojärjestelmästä saatujen tietojen perusteella laaditaan julkista käyttöä varten tilastoja. Ne löytyvät osoitteesta <http://tartuntatautirekisteri.fi/tilastot>. Tapaus tilastoidaan tartuntatautirekisterissä ensisijaisesti asuinkuntaan, sen puuttuessa kotikuntaan ja näiden molempien puuttuessa hoitopaikan kuntaan.

Tilastot laaditaan siten, että niiden tietoyhdistelmien perusteella yksittäistä tapausta ei voida tunnistaa. Tästä syystä tilastoissa ei ole tautitapausten jakautumaa kuntiin tai terveyskeskuksiin.

Samalle henkilölle ilmoitetun saman tartuntataudin tai mikrobilöydöksen rekisteröimisessä uutena tapauksena käytetään tautikohtaista aikaväliä (yhdistämisaikaväli). Yksityiskohtaiset tiedot yhdistämisaikaväleistä ovat osoitteessa <http://tartuntatautirekisteri.fi/tautiluettelo>.

Analyysi ja tiedottaminen

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, sairaanhoitopiiri ja terveyskeskus analysoivat kertyviä ilmoitustietoja edellä mainittujen seurantatavoitteiden toteuttamiseksi. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos julkaisee tartuntatautirekisterin tietojen perusteella yhteenvetotietoja vuosittain Tartuntataudit Suomessa -raportissa. Sairaanhoitopiirit ja kunnat tiedottavat alueensa tartuntatautitilanteesta huomioiden tietosuojaan liittyvät näkökohdat. Taulukossa 2 on esimerkkejä tartuntatautirekisterin tietojen jatkuvasta tai hankekohtaisesta

ta hyödyntämisestä. Näiden lisäksi valtakunnallisesta tartuntatautirekisteristä lähetetään säännöllisesti tapauskohtaisia tietoja ilman henkilötunnuksia Tukholmassa sijaitsevan Euroopan tautikes-

kuksen (European Centre for Disease Prevention and Control, ECDC) tartuntatautien seurantajärjestelmään. Maailman terveysjärjestö WHO:iin lähetetään säännöllisesti tilastotietoja.

Taulukko 2. Esimerkkejä tartuntatautirekisterin tietojen käytöstä

Käyttäjät	Sisältö	Aikaväli	Väline
Julkiiset tilastot	Tartuntatautirekisterin vakiotilastot	viikoittain	internet: http://tartuntatautirekisteri.fi/tilastot
	Tartuntatautirekisterin vuosiraportti	vuosittain	internet: http://tartuntatautirekisteri.fi/vuosiraportti painettu julkaisu
Terveyskeskukset	Terveyskeskusalueen tapausten yksityiskohtainen tarkastelu	jatkuva	etäkäyttöjärjestelmä
Sairaanhoitopiirit	Sairaanhoitopiirin tapausten yksityiskohtainen tarkastelu	jatkuva	etäkäyttöjärjestelmä
Mikrobiologit ja infektioeläimet	Virustilöydösraportti	viikoittain	sähköpostijakelu
Laboratoriot ja sairaanhoitopiirit	Mikroölydösten palauteraportti (mikrobikantakokoelma)	2 kertaa vuodessa	sähköpostijakelu
Tutkijat	Tartuntatautirekisterin tiedot	pyydetessä	henkilötietoja vain luvanvaraisesti

Jos sama löydös todetaan usealla eri tavalla (viljely ja esim. PCR-osoitus), tehdään ilmoitus ensisijaisesti viljelystä löydöksestä, mieluiten kaikista löydöksistä.

Lomakkeella tehty ilmoitus lähetetään lomakkeessa mainittuun osoitteeseen suljetussa kirjekuoressa, jossa on merkintä "Tartuntatauti-ilmoitus".

Ilmoitus on lähetettävä kolmen päivän kuluessa ilmoittamisperusteet täyttävän löydöksen toteamisesta.

Henkilötunneista käyttäen samaa tapausta koskevat toistuvat ilmoitukset yhdistyvät rekisterissä toisiinsa^{b)}.

^{b)}Tartuntatautilain ja -asetuksen mukaan henkilötiedot ilmoitetaan seuraavasti:

- Täydellinen henkilötunnus ilmoitetaan aina
- Yleisvaarallisissa ja ilmoitettavissa tartuntataudeissa ilmoitetaan myös nimi
- Muissa rekisteröitävissä mikrobilöydöksissä ilmoitetaan nimi, jos henkilötunnus on puutteellinen (esim. vastasyntyneet ja ulkomaalaiset)

Toistuvasti samalla henkilöllä ilmoitettu tartuntatauti tai mikrobilöydös rekisteröidään uutena tapauksena käyttämällä tautikohtaista aikaväliä (yhdistämisaikaväli). Yksityiskohtaiset tiedot yhdistämisaikaväleistä ovat osoitteessa <http://tartuntatautirekisteri.fi/mikrobiluettelo>.

Kantakokoelmalähete

Epidemioiden varhaiseksi toteamiseksi sekä torjuntaohjelmien suunnittelemiseksi ja toteuttamiseksi seurataan eräiden mikrobien tarkkaa tyyppijakaumaa tai lääkeherkkyysominaisuuksia keskitetysti. Sen vuoksi laboratorioita pyydetään lähettämään tartuntatautilain ja -asetuksen perusteella mikrobikantoja tai näytteitä Terveiden ja hyvinvoinnin laitokseen.

Tartuntatautirekisterin kantakokoelman mikrobikohtaiset seurantatavoitteet, tehtävät määritykset ja tieto niistä annettavasta palautteesta löytyvät osoitteesta <http://tartuntatautirekisteri.fi/kantakokoelma>. El-

lei toisin mainita, kantojen ja näytteiden lähetteenä käytetään "Tartuntatauti-ilmoitus D - Laboratorion ilmoitus ja kantakokoelmalähete" -lomakkeen sivua 2, joka täytetään kokonaan sen mukaan kuin lähetävässä laboratoriossa on tehty lomakkeeseen merkittyjä kantaan tai näytteeseen liittyviä tutkimuksia. Lähetteenä voidaan käyttää myös tietojärjestelmän tuottamaa, lomakkeen sivua 2 vastaavaa tulostetta.

Tartuntatauti-ilmoituslomakkeen D täyttöohjeet on luettavissa ja tulostettavissa, ks. liite1.

Lähetettävät kannat ja näytteet

Ellei toisin mainita, kannat tai näytteet lähetettäväksi toimitetaan osoitteeseen: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Kantakokoelma, Mannerheimintie 166, 00300 Helsinki.

Tiedusteluja voi tehdä tarvittaessa puhelimitse 020 610 6000.

Bakteerit

Bordetella pertussis -kannat

Corynebacterium diphtheriae, *Corynebacterium ulcerans* ja *Corynebacterium pseudotuberculosis*, toksiniä tuottavat kannat

Enterokokit, VRE eli vankomysiinille tai teikoplaniinille resistentit kannat

Enterohemorraginen *Escherichia coli* (EHEC) -kannat

Haemophilus influenzae, verestä ja likvorista eristetyt kannat

Legionellakannat

Listeria monocytogenes -kannat

*Mycobacterium tuberculosis complex** -kannat

Neisseria meningitidis, verestä ja likvorista eristetyt kannat

Salmonellakannat

Shigellakannat

Stafylokokit, vankomysiiniherkkyydeltään alentuneet kannat

Staphylococcus aureus, MRSA eli oksasilliinille resistentit kannat

Streptococcus agalactiae, verestä ja likvorista eristetyt kannat

Streptococcus pneumoniae, verestä ja likvorista eristetyt kannat

Streptococcus pyogenes, verestä ja likvorista eristetyt kannat

Vibrio cholerae -kannat

* *Mycobacterium tuberculosis complex* -kannat lähetetään osoitteeseen:

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, mykobakteerilaboratorio, Kiinamyllynkatu 13, 20520 Turku.
Puhelinnumero: 020 610 6000

Virukset

Enterovirukset*, ulostelöydökset: kannat tai näytteet

Hepatiitti A -näytteet

HIV-näytteet

Poliovirus, kannat ja näytteet

Sikotautiviruksenäytteet

Tuhkarokkoviruksenäytteet

Vihurirokkoviruksenäytteet

*Sisältää myös coxsackie- ja echovirukset sekä tyypittämättömät enterovirukset.

Parasiitit

Malarianäytteet*

*Malaria tapauksissa lähetetään veren sively- ja paksupisara-
valmiste osoitteeseen:

HUSLAB/Kliininen mikrobiologia, näytteiden vastaanotto, parasitologian yksikkö, Haartmaninkatu 3, 00290 Helsinki. Puhelinnumero (09) 4717 5992 tai (09) 1912 6297.

Muut toimenpiteet

Jos laboratorion toteama mikrobi varmistaa lääkärin ilmoitusvelvollisuuden alaisen tartuntatautitapauksen, laboratorion tulee muistuttaa tutkimusvastauksessaan lääkäriä ilmoitusvelvollisuudesta. Muistutus voidaan tehdä vastaukseen liitettyllä tekstillä "Lääkärillä on ilmoitusvelvollisuus taudista."

Laboratorion sähköinen tartuntatauti-ilmoittaminen

Laboratorion tietojärjestelmä tuottaa ilmoittamiskriteerit täyttävistä löydöksistä sähköiset tartuntatauti-ilmoitukset siirtotiedostoon. Siirtotiedosto sisältää tekstimuodossa samat tiedot kuin tartuntatauti-ilmoitus D-lomake. Yksi siirtotiedosto voi sisältää yhden tai useamman tartuntatauti-ilmoituksen tiedot. Jos laboratorio käyttää itse tehtyä tietojärjestelmää, se tekee tarvittavat muutokset. Jos järjestelmä on ulkopuolisen toimittajan toteuttama, voi toimittaja tehdä muutokset. Useihin kaupallisiin ohjelmiin on saatavissa siirtotiedoston tuottava osa. Laboratorion tietojärjestelmä voi automaattisesti tulostaa kantälähteen, jos kyseinen löydös tulee lähettää kantakokoelmaan. Tuloste sisältää D-lomakkeen sivun 2 tiedot.

Sähköisiä tartuntatauti-ilmoituksia tehtäessä käytetään erilaisia atk-taustarekistereitä. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos tarjoaa mm. tartuntatautirekisterin mikrobi- ja tartuntapaikkaluettelot siirrettäviksi osoitteessa <http://tartuntatautirekisteri.fi/ohjeet/tiedonsiirto>. Samassa osoitteessa ovat myös yhteystiedot lisätietojen saamiseksi sähköisestä ilmoittamisesta.

Ilmoitusten salakirjoittaminen ja lähettäminen

Ennen lähettämistä valtakunnalliseen tartuntatautirekisteriin pitää siirtotiedosto salakirjoittaa. Salakirjoitus tehdään PGP-ohjelmalla, joka on ilmainen julkisohjelma. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos voi toimittaa PGP-ohjelman joko valmiina suoritettavana ohjelmalla (OpenVMS tai Windows) tai lähdekoodina (esim. Unix). Lisäksi Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksesta on saatavilla tartuntatautirekisterin julkinen salakirjoitusavain, laboratorion julkinen ja salainen salakirjoitusavain sekä PGP:n asennus- ja automatisointiohje.

Salakirjoitettu siirtotiedosto lähetetään Terveyden ja hyvinvoinnin laitokseen FTP-siirtona (File Transfer Protocol). FTP-siirtoyhteys otetaan Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen palvelinkoneelle käyttämällä laboratoriokohtaista käyttäjätunnusta ja salasanaa.

Ilmoitusten siirtäminen tartuntatautirekisteriin ja palaute

FTP-palvelinkoneelle saapuneet salakirjoitetut siirtotiedostot siirretään Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen sisäverkon palvelimelle. Tiedostojen salakirjoitus puretaan ja niiden sisältämät ilmoitukset siirretään tartuntatautirekisteriin. Siirtäminen tapahtuu noin puolen tunnin sisällä tiedoston vastaanottamisesta.

Tartuntatautirekisteriin siirrettyistä ilmoituksista lähetetään sähköpostitse automaattinen kuittausviesti ilmoittavaan laboratorioon. Viestissä on

yhteenvedona kutakin mikrobia koskevien ilmoitusten lukumäärä sekä ilmoituksen viitenumero ja mikrobin nimi. Niille laboratorioille, joiden viimeisim-

män rekisteriin siirretyn ilmoituksen ilmoituspäivästä on kulunut yli seitsemän päivää, lähetetään sähköpostitse automaattinen muistutus.

Helsingissä 01.12.2008

Pääjohtaja

Pekka Puska

Tutkimusprofessori

Petri Ruutu

TARTUNTATAUTI-ILMOITUS D

Tartuntatauti-ilmoituksen ja kantälähetelomakkeen postitus:

Sivu 1 (laboratorioilmoitus) lähetetään osoitteella
Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, PL 29, 00301 HELSINKI

Sivu 2 (kantälähetelomake) lähetetään kannan tai näytteen mukana osoitteella
Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Kantakokoelma,
Mannerheimintie 166, 00300 HELSINKI

Poikkeuksena:

1) Mykobakteerit, jotka lähetetään sivun 2 kera osoitteeseen:
Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Mykobakteerilaboratorio,
Kiinamyllynkatu 13, 20520 Turku

2) Malariatapauksissa lähetetään veren sively- ja paksupisaravalmiste osoitteeseen: HUSLAB/ Kliininen mikrobiologia, näytteiden vastaanotto, parasitologian yksikkö, Haartmaninkatu 3, 00290 Helsinki

Sivu 3 jää ilmoittajalle ja kannan tai näytteen lähettäjälle.

Täydennys-, korjaus- tai peruutusilmoituksen viite:

Ilmoitukseen merkitään viitteeksi samasta tapauksesta tehdyn perusilmoituksen viite.

LÖYDÖS

Mikrobin nimi ja tunnus: Ajantasainen mikrobinimikkeistö löytyy osoitteesta <http://tartuntatautirekisteri.fi/mikrobiluettelo>

Mikrobin tyyppi tai ominaisuus tai resistenssi: Ajantasaisen mikrobinimikkeistön mukaisesti kirjataan löydökseen tai näytteeseen liittyvä ominaisuus (esimerkiksi sero-, faagi-, tai genotyyppi, toksiinin tuotto tai toksiinigeeni, bioryhmä tai mikrobilääkeresistenssi).

Näytteenottopäivämäärä:

Jokaisesta diagnostisesta löydöksestä tehdään erillinen ilmoitus. Jos sama diagnostinen löydös todetaan useamman kerran samasta näytelaadusta, tehdään vain yksi ilmoitus. Ilmoitukseen merkitään ensimmäisen näytteen ottopäivämäärä (pariseeruminäytteistä ensimmäisen ottopäivämäärä).

Mikrobin toteamistapa: Viljely on ensisijaisesti ilmoitettava toteamistapa riippumatta siitä, onko sama mikrobi todettu muillakin tavoilla (esim. PCR -osoituksella).

Näytelaatu: Yhdellä ilmoituksella ilmoitetaan yhdestä näytelaadusta tehty löydös. Jos vastaava löydös tehdään myös toisesta näytelaadusta, tehdään siitä erillinen ilmoitus. (esim. sekä verestä että aivo-selkäydinnesteestä tehdystä löydöksestä tehdään kaksi ilmoitusta.)

ILMOITAVA TAI KANNAN LÄHETTÄVÄ LABORATORIO

Laboratorion tunnus: Ilmoittavan laboratorion tunnus Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen ylläpitämästä tartuntatautirekisterin laboratorioluettelosta.

LÄHETETTÄVÄT KANNAT JA NÄYTTEET

Ellei toisin mainita, kannat tai näytteet lähetteen toimitetaan osoitteeseen:

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Kantakokoelma, Mannerheimintie 166, 00300 Helsinki.

Tiedusteluja voi tehdä tarvittaessa puhelimitse 020 610 6000.

Bakteerit

Bordetella pertussis - kannat

Corynebacterium diphtheriae, *Corynebacterium ulcerans* ja *Corynebacterium pseudotuberculosis*, toksiinia tuottavat kannat

Enterokokit, VRE eli vankomysiinille tai teikoplaniinille resistentit kannat

Enterohemorraginen *Escherichia coli* (EHEC) -kannat

Haemophilus influenzae, verestä ja likvorista eristetyt kannat

Legionellakannat

Listeria monocytogenes -kannat

*Mycobacterium tuberculosis complex** -kannat

Neisseria meningitidis, verestä ja likvorista eristetyt kannat

Salmonellakannat

Shigellakannat

Stafylokokit, vankomysiiniherkkyydeltään alentuneet kannat

Staphylococcus aureus, MRSA eli oksasilliinille resistentit kannat

Streptococcus agalactiae, verestä ja likvorista eristetyt kannat

Streptococcus pneumoniae, verestä ja likvorista eristetyt kannat

Streptococcus pyogenes, verestä ja likvorista eristetyt kannat

Vibrio cholerae -kannat

* *Mycobacterium tuberculosis complex* - kannat lähetetään osoitteeseen:

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos,

Mykobakteerilaboratorio,

Kiinamyllynkatu 13, 20520 Turku.

Puhelinnumero: 020 610 6000

SUOLISTOBAKTEERIT: Täytetään soveltuvin osin. Myös muiden bakteerilajien, kuten listerian tunnistustuloksia voi ilmoittaa tässä.

NÄYTTEENOTON SYY (salmonellat ja resistentit mikrobit):

Tieto siitä, onko näyte otettu oireisesta (kliinisestä infektiosta) vai seuranta-, seulonta- tai epidemiaselvitystarkoituksessa, auttaa tyypittämisen ja epidemiaselvitystyötä. Myös muiden bakteerilajien kuten *Clostridium difficile* näytteenoton syytä voi ilmoittaa tässä.

MIKROBIN RESISTENSSI: MIC-tulos (mg/l) merkitään kunkin testatun mikrobilääkkeen osalta. Varmistustestitulokset (positiivinen) merkitään kyseisen testin kohdalle (*mecA*, *van*, muu). Kohtaan muu merkitään lääkkeen tai geenin nimi.

LISÄTIEDOT: Tähän voi kirjata lisätietoja, joita tarvitaan löydöksen tulkinassa tai jatkotutkimuksissa (kysymyksenasettelu, taudin vakavuus, epidemiaepäily, poikkeavat laboratoriotestitulokset).

YHTEYSTIEDOT: Laboratorion puhelinnumero ja yhteyshenkilön nimi, johon voidaan tarvittaessa ottaa yhteyttä puhelimitse.

TIEDUSTELUT

Tartuntatautien ilmoittamisesta sairaanhoitopiiristä tai Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselta, puhelin 020 610 6000 (keskus) tai 020 610 8484 (tartuntatautirekisteri)

Kantojen tai näytteiden lähettämisestä:

Suolistobakteerit ja *listeria*, muut bakteerit ja virukset: Lisäohjeita voi kysyä Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselta, puhelin 020 610 6000.

Mykobakteerit: Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen Mykobakteerilaboratorio, puhelin 020 610 6000 (keskus) tai 020 610 6611 (laboratorio)

MUITA OHJEITA

Tartuntatauti-ilmoituslomakkeiden tilausosoite:

Edita Prima Oy

Tuotehallinta

PL 480, 00043 EDITA

Puhelin 020 450 2462, faksi 020 450 2470

Sähköposti asiakaspalvelu.prima@edita.fi

Lomakkeet ovat maksuttomia.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos on antanut kantojen lähettämisestä yksityiskohtaiset ohjeet; Tartuntatautien ilmoittaminen - ohjeet laboratorioille C9/2008.

Virukset

Enterovirukset*, ulostelöydökset: kannat tai näytteet

Hepatiitti A -näytteet

HIV-näytteet

Poliovirus, kannat ja näytteet

Sikotautivirusnäytteet

Tuhkarokkovirusnäytteet

Vihurirokkovirusnäytteet

*Sisältää myös coxsackie- ja echovirukset sekä tyypittämättömät enterovirukset.

Parasiitit

Malarianäytteet*

* Malariatapauksissa lähetetään veren sively- ja paksupisaravalmiste osoitteeseen:

HUSLAB/Kliininen mikrobiologia,

näytteiden vastaanotto, parasitologian yksikkö,

Haartmaninkatu 3, 00290 Helsinki.

Puhelinnumero (09) 4717 5992 tai (09) 1912 6297.